

Opruimen en schoonmaken in de woonbegeleiding

Deze factsheet gaat over cliënten die intramuraal zorg ontvangen op een (groeps)woonlocatie of wonen in een appartement van de zorgorganisatie in de wijk, met zorg op afstand.

1. Wie is verantwoordelijk?

- De bewoner is verantwoordelijk voor zijn eigen spullen en gedrag.
- De bewoner is verplicht om zich als goed huurder te gedragen: een bewoner moet de verplichtingen uit de huurovereenkomst nakomen.
- De organisatie is (mede)verantwoordelijk voor veiligheid, onderhoud en leefbaarheid binnen de woonlocatie.
- Jij als woonbegeleider houdt toezicht op een veilige en gezonde woonomgeving en signaleert risico's.
- De verhuurder (organisatie of woningbouw) is verantwoordelijk voor het verhelpen van gebreken die normaal gebruik van de woning beperken, tenzij het gaat om kleine herstellingen of wanneer de schade is veroorzaakt door de bewoner.
- Wanneer de bewoner schade heeft veroorzaakt, kan de verhuurder de herstellkosten verhalen op de bewoner.
- De precieze regels verschillen per woonvorm: wat geldt binnen een woonlocatie, geldt niet automatisch bij ambulante cliënten.

2. Wat mag je doen?

- Bespreek zorgen en maak samen duidelijke afspraken over opruimen, schoonmaken of onderhoud.
- Je mag bij afspraken over hygiëne werken met positieve bekrachtiging of beloningen, mits respectvol en passend bij de bewoner.
- Vraag altijd toestemming om binnen te gaan of te helpen.
- Alleen als er sprake is van acuut gevaar, of als daar expliciete afspraken over zijn gemaakt (bijvoorbeeld in het woon- of zorgcontract), mag je zonder toestemming naar binnen.
- Meld gevaarlijke situaties via de afgesproken route en informeer je leidinggevende.
- Schakel hulp in (binnen je organisatie, schoonmaakbedrijf, GGD, gemeente of woningcorporatie) bij ernstige vervuiling.
- Ondersteun bij 'laatste-kans-afspraken': help bewoners begrijpen wat er van hen wordt verwacht en hoe ze dat kunnen volhouden.
- Werk samen met andere partijen bij structurele problemen (gemeente, woningbouw, GGD, brandweer).

- Houd hierbij steeds rekening met je geheimhoudingsplicht. Bij het inschakelen van hulp heb je toestemming nodig van de cliënt, tenzij er zwaarwegende belangen spelen, zoals ernstig gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de cliënt. Je mag in deze situaties alleen gegevens delen die noodzakelijk zijn voor de veiligheid en uitvoering van de hulp, met zo min mogelijk betrokkenen.

3. Wat mag je niet doen?

- Je mag niet binnengaan, tenzij je toestemming hebt of er een zwaarwegende reden is, zoals acuut gevaar.
- Je mag geen spullen weggooien, verplaatsen of schoonmaken zonder instemming. Instemming moet specifiek zijn en goed worden vastgelegd (bij voorkeur schriftelijk).
- Je mag geen kamercontroles doen of spullen doorzoeken zonder duidelijke, vastgelegde toestemming.
- Je mag niet eigenmachtig besluiten dat een woning moet worden leeggemaakt — dat mag alleen via gemeente of rechter.
- Je mag niet afdwingen dat iemand schoonmaakt of opruimt, behalve bij een wettelijke of rechterlijke opdracht.

4. Wat mag je van de bewoner verwachten?

- Dat hij zich houdt aan de huisregels en zijn woning bewoonbaar en veilig houdt.
- Dat hij meewerkt aan redelijke afspraken over hygiëne en veiligheid.
- Dat hij toegang verleent voor onderhoud of controle als dat redelijk is.
- Dat hij begrijpt dat blijvende vervuiling of weigering gevolgen kan hebben voor zijn huur, maar pas na waarschuwingen en met begeleiding.
- Onderhoudsverplichtingen (zoals voorkomen van ongedierte of stank) kunnen onderdeel zijn van de huurovereenkomst — bespreek wat daarover is vastgelegd.
- Persoonlijke afspraken over opruimen of gedrag horen niet in de huisregels, maar in het individuele begeleidingsplan.

5. Wat zijn jouw grenzen en rechten?

- Jij bent niet persoonlijk aansprakelijk voor wat een bewoner doet of nalaat.
- Je hebt wél een zorgplicht om te signaleren, te melden en te documenteren.
- Je mag een woning weigeren te betreden als jouw veiligheid of gezondheid in gevaar is (zie factsheet veilig werken).
- Je hebt recht op bescherming en ondersteuning door de werkgever op grond van de Arbowet.
- Gebruik beschermingsmiddelen en bespreek grenzen met je leidinggevende.
- Documenteren = bescherming: door vast te leggen wat je zag, besprak en deed, laat je zien dat je zorgvuldig handelde.

6. Ontruiming en recht van de cliënt

- Bij verblijf op basis van een zorgovereenkomst zonder huurcontract (intramuraal) kan de zorgorganisatie het verblijf beëindigen door de zorgovereenkomst op te zeggen. Altijd met zorgvuldigheid en geborgde opvang.
- Verplaatsing of beëindiging van het verblijf is mogelijk bij structurele niet-nakoming van afspraken uit de zorgovereenkomst of het behandelplan, mits alle eerdere stappen in het beleid zijn doorlopen.
- Goede documentatie van doorlopen stappen is cruciaal.
- De bewoner moet meerdere kansen en begeleiding hebben gehad om te verbeteren.
- Vaak wordt eerst een laatste-kans-overeenkomst gemaakt; jij ondersteunt de bewoner bij het naleven hiervan.
- Kwetsbare bewoners moeten altijd een redelijke termijn krijgen om andere woonruimte te vinden.

7. Onthoud:

- Respecteer privacy, eigendom en waardigheid. Blijf naast de bewoner staan.
- Alleen acuut gevaar rechtvaardigt direct binnentreden zonder toestemming.
- Niet-acute ('latente') risico's, zoals schimmelvorming, brandbelasting of ernstige vervuiling, kunnen het nemen van maatregelen via meldroutes, afspraken, gemeente of verhuurder rechtvaardigen.
- Bij de beoordeling van risico's wordt niet alleen gekeken naar de veiligheid en gezondheid van de bewoner, maar ook naar die van de professional, medebewoners, mede-huurders en omwonenden.
- Melden, documenteren en samenwerken beschermen jou én de organisatie. Belangrijk voor vervolg stappen!
- Blijf naast de bewoner staan; vervuiling is vaak verbonden met schaamte of verlies van grip.